

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kangasvieri, Teija

Title: Motivaation monet tekijät

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © 2023 Suomen kieltenopettajien liitto

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Kangasvieri, T. (2023). Motivaation monet tekijät. *Tempus*, 58(3), 16-17.
https://issuu.com/sukol/docs/tempus323_verkkojulkaisu

Motivaation monet tekijät

Väitöskirjassa tutkittiin peruskoululaisten kielivalintoihin ja kielenoppimismotivaatioon vaikuttavia tekijöitä.

Teksti TEIJA KANGASVIERI kuva LEV DOLGACHOV / SCANSTOCKPHOTO

Millaisista syistä vieraita kieliä valitaan ja jätetään valitsematta perusopetuksen kielenopiskelussa? Millaisia vieraan kielen motivaatioprofiileja kielenoppijoissa on? Miten arvosanat, vanhemmat, ystävät ja yhteiskunta ennustavat oppilaiden kieliminää? Miten kielenoppimismotivaatio ja menestyminen kieliopinnoissa vaikuttaa opiskelusuunnitelmiin perusopetuksen jälkeen? Näitä kysymyksiä pohdin väitöstutkimuksessani. Väitelin marraskuussa 2022 tohtoriksi soveltavasta kielitieteestä aiheenani perusopetuksen yläkoululaisten vieraan kielen oppimismotivaatio. Tutkimani kielet olivat englanti, saksa, ranska, venäjä ja espanja ja oppimäärät A1, A2 ja B2.

Tutkimusaineistoni keräsin 33 koululta eri puolilta maata. Koulujen sijaintipaikkakunnat olivat vaihtelevan kokoisia: pienimmissä oli alle 50 000 asukasta ja suurimmissa yli 100 000 asukasta. Tämä on huomionarvoista siksi, että julkinen keskustelu kielenopiskelusta tahtoo usein keskittyä vain Suomen suurimpien kaupunkien tilanteeseen. Vaikka sähköisellä kyselyllä kerätty tutkimusaineistoni (N=1 206) on kerätty jo vuosina 2012–2013, uskon sen silti pätevän nykytilanteeseen vähintään suuntaa antavasti.

Kieltenopiskelun painopiste on kokonaisuudessaan siirtynyt yläkoulusta enemmän alakouluun. Kieltenopiskelun aloittaminen leikinomaisesti yhä nuorempana ei toki ole motivaation kehittymisen kannalta lainkaan huono asia. Toisaalta motivaatio saattaa vahvistua nuoruudessa, sillä pienten lasten kielivalinnat saattavat olla muiden kuin lapsen itsensä tekemiä.

Valintojen ja valitsemattomuuden syistä

Tutkimuksestani selvisi, että oppilaat eivät pidä A1-kieltä valintana vaan pakollisena englannin kielenä. Olisi mielenkiintoista tietää, johtuuko tämä käsitys siitä, ettei tarjolla ole mitään muuta kieltä, vai onko kyseessä oppilaiden oma sisäinen kokemus kielenopiskelusta: ”On vaan ihan pakko osata englantia, jotta selviää elämässä.”

A2-kielen valintaan vaikuttaa tutkimukseni mukaan eniten oppilas itse, hänen huoltajansa ja muu lähipiiri kuten sukulaiset ja kaverit. A2-kielen valitsematta jättämisen syynä voi olla se, että kieltä ei koulussa tarjota tai kieliryhmää ei muodostu. Toinen syy on se, että A1-kielen koetaan riittävän.

B2-kielen kohdalla valinta on useimmiten oppilaan oma, ja hän osaa tuolloin jo alakoululaista paremmin punnita kielenopiskelusta saamaansa hyötyä. B2-kieli jäi valitsematta niiltä oppilailta, joille muiden kielten opiskelu riitti, joita muut

valinnaisaineet kiinnostivat enemmän tai joilla ei muuten ollut kiinnostusta, halua tai jaksamista useampiin kieliin.

Koululaiset rakentavat omat käsityksensä aikuisilta saamansa tiedon pohjalta, joten on syytä kiinnittää vakavasti huomiota siihen, miten eri kielistä, kielenopiskelusta ja kielitaidosta puhutaan niin perheissä kotona kuin julkisessa keskustelussa ja mediassa.

Oppilaiden vieraan kielen motivaatioprofiilit

Tutkimuksestani selvisi, että suurin osa oppilaista (86%) on motivoituneita opiskelemaan kieliä. Vähiten motivoituneet ja kielijännittäjät jäivät pieneen vähemmistöön (14% vastanneista). Täten motivaatio-ongelmat eivät vaikuttaisi olevan vähenyneen ja kaventuneen kielenopiskelun syynä.

Kun oppilas on aloittanut vieraan kielen opiskelun, motivaatio siihen on pääosin kunnossa – mutta ensin täytyisi saada kielivalinta aikaan. Tutkimuksessani syntyi vaikutelma, että mitä vanhempana oppilas tekee kielivalinnan, sitä varmemmin se perustuu hänen omaan haluunsa opiskella kieltä, ja tämä puolestaan parantaa kielenoppimismotivaatiota.

Kodeissa ja varhaiskasvatuksessa alkavan kielitietoisien kasvatuksen avulla saadaan lapset tutustumaan vieraisiin kieliin ja kiinnostumaan niiden opiskelusta jo varhain sekä ymmärtämään kielitaidon arvo. Samalla asenteet kaikkia vieraista kieliä kohtaan kehittyvät myönteisiksi. Kannustavalla kielikasvatuksella rakennetaan lapsille alusta asti myönteistä kieliminää, jonka turvin on hyvä jatkaa koulun kieliopinnoihin. Lapsia täytyy vahvasti tukea uskomaan omiin taitoihinsa ja kykyynsä oppia kieliä.

Opettajaan ja oppituntiin liittyviin motivaatiotekijöihin on mahdollista vaikuttaa pedagogiikan kautta. Kielteiset ja ikävät kielenoppimiskokemukset vähentävät motivaatiota. Vastuuta kielenoppimismotivaatiosta ei kuitenkaan voi sälyttää pelkästään koulun ja opettajien harteille, vaan työ on aloitettava ja sitä on ylläpidettävä oppilaan kotona. Tämän lisäksi tarvitaan ammattitaitoinen, kannustava ja oppilasta sopivasti haastava kielenopettaja.

Tutkimuksen mukaan lähipiirillä on vaikutusta erityisesti A2-kielen valintaan.

Oppilaiden nykyistä kieliminää ennustavat tekijät

Kielenoppimismotivaation yhteiskunnan odotuksia koskeva ulottuvuus liittyy suoraan yhteisiin arvoihin ja asenteisiin kieliiä ja kaikkea niihin liittyvää kohtaan. Koululaiset rakentavat omat käsityksensä aikuisilta saamansa tiedon pohjalta, joten on syytä kiinnittää vakavasti huomiota siihen, miten eri kielistä, kielenopiskelusta ja kielitaidosta puhutaan niin perheissä kotona kuin julkisessa keskustelussa ja mediassa.

Tutkimuksestani selviää, että arvosanat ja koulun ulkopuoliset tekijät kuten vanhemmat, ystävät ja yhteiskunta ennustavat oppilaiden kieliminää. Arvosanat ja yhteiskunta ennustavat oppilaiden kieliminää sekä englannin kielessä että muissa kielissä. Muissa kielissä läheisten eli vanhempien ja ystävien merkitys korostuu enemmän kuin englannissa. Voikin todeta, että kouluarvioinnilla ja yhteiskunnan asenteilla on suuri vaikutus oppilaiden kieliminään ja sitä kautta motivaatioon ja että erityisesti muissa kielissä kuin englannissa läheisten tuki on tärkeä.

Motivaation ja arvosanojen yhteydet

Tutkimukseni kertoo myös oppilaiden motivaatioprofiilien, kielenopiskelusta saatujen arvosanojen ja perusopetuksen jälkeisten jatkosuunnitelmien yhteyksistä. Mitä motivoituneempi oppilas on, sitä korkeamman arvosanan hän kokee tarvitsevansa aikaakseen jatkaa perusopetuksen jälkeen lu-

kiokoulutukseen ammatillisen koulutuksen sijaan. Tämän perusteella voisi olettaa, että kielenoppimismotivaatiolla ja kieliopinnoilla on merkitystä oppilaille toisen asteen koulutusvalinnassa. Onko niin, että hyvä motivaatio ruokkii hyvän arvosanan tavoittelua, mikä puolestaan ruokkii lukiokoulutukseen hakeutumista? Kulkevatko motivaatio ja arvosana käsi kädessä: mitä motivoituneempi oppilas, sitä parempi arvosana? Vai onko suhde toisen suuntainen: mitä parempi arvosana, sitä motivoituneempi oppilas?

Perusopetuksen oppilaiden kielenoppimismotivaatio on kokonaisuudessaan varsin monimutkainen asia, joka koostuu monesta eri tasosta ja johon vaikuttavat lukuisat erilaiset oppilaan sisäiset ja ulkoiset tekijät. Kielenoppimismotivaation herättelyssä, ylläpitämisessä ja tukemisessa ei siis kielenopettajan näkökulmasta todellakaan ole kyse mistään helposta tehtävästä.

Kirjoittaja: Teija Kangasvieri

Teija Kangasvieri on yläkoululaisten kielenoppimismotivaatiosta väitellyt tutkimuskoordinaattori Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa. Hänen väitöskirjansa "Mielestäni on hyvää yleissivistystä osata muitakin kieliä kuin omaa äidinkieltään": kvantitatiivinen tutkimus suomalaisten perusopetuksen yläkoulun oppilaiden vieraan kielen oppimismotivaatiosta on julkaistu osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9208-8>.